

Marek Panuš: Vývoj přirozeného práva a jeho možná aplikace v českém soudnictví

Předložená bakalářská práce čítá 63 stran a její základní půdorys sestává z části obecné, pojednávající o právu přirozeném a pozitivním, a části zvláštní, která se zabývá aplikačními možnostmi přirozeného práva v rámci českého právního řádu. Autorovi je zřejmé, že toto aplikační pole je v našich podmínkách otevřené takřka výlučně Ústavnímu soudu České republiky. Třetí, závěrečná kapitola se pak zpětně věnuje hlubší reflexi fenoménu přirozeného práva.

Již samotný úvod prozrazuje autorovu snahu o popularizující podání tematiky. Celou práci prolíná rovněž jeho reflexivní a osobní přístup, který prozrazují například výrazy „nalézám“, „zamyšlení“, „domnívám se“, „pokládám si otázku“. Navíc je v práci výrazně přítomen diskursivní aspekt, projevující se používáním plurálu: „doposud jsme se věnovali“, „dříve než se zaměříme“, „prozatím doktrínu opustíme“, „jak jsme výše ukázali“. Práce tak v mnoha ohledech připomíná jakoby přepis popularizačních přednášek na dané téma. Na druhé straně však autor připouští, že „není právně erudován“ (s. 48). Zejména v právních a právnických otázkách se proto výslovně opírá o autory, kteří se danou tematikou zabývají, totiž autority vědecké (Příbáň, Gerloch...) a také ústavní soudce, kteří publikovali teoretické spisy (Čermák, Holländer...). Citace těchto autorů, jakož i dalších pramenů jsou v práci uvedeny bezchybně.

Ke struktuře práce je třeba říci, že historickou část o vývoji přirozeného práva (zvláště zdařilé je syntetické podání přirozenoprávní nauky Tomáše Akvinského) autor pojímá jako „exkurz“, avšak ten je svým rozsahem delší (s. 14-47) než další, aplikující výklad (s. 48-61). Ten je uzavřen poněkud banálním moralizujícím vyústěním: „Zdá se mi, že se dnes lidé chovají spíše utilitárně a při svém jednání mnohdy opomíjí fakt, že s člověkem nelze zacházet jinak než jako s účelem o sobě. Někteří lidé s jinými jednají jako s prostředky a využívají je jen pro své mnohdy nepřirozené cíle. A tomu by mělo být zamezeno, jelikož nikdo není žádným způsobem oprávněn zneužívat jiného člověka z hlediska jeho přirozenosti.“ (s. 61)

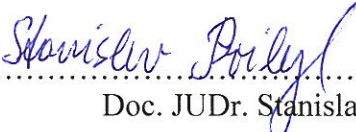
Autor ovšem velmi dobře vystihuje aporii aplikace přirozeného zákona, totiž absenci pevného vzoru, který by mohl být východiskem pro rozhodování soudu. Používá příkladu schválené dokumentace pro stavbu domu, která je potřebnou předlohou a zároveň kritériem přesnosti aplikace zadání. Uvědomuje si i možnost politizace v aplikaci tak idealizovaného pravzoru, jímž je bezesporu přirozené právo, a uvádí mj. příklad ovlivnění stranické soutěže nálezem Ústavního soudu ČR ze září 2009 (s. 54). Vzhledem k tomu, že se jedná o ojedinělý případ, kdy ústavní soud nad rámec svých zákonných kompetencí zrušil nikoli běžný, nýbrž ústavní zákon, doporučuji pro diskusi při obhajobě práce, aby autor tento nálezh dohledal a kriticky zhodnotil argumentaci ústavních soudců. Jedná se o překročení kompetence soudu?

Je správné, že autor rozebírá v souvislosti s přirozeným právem rovněž jev opačný nebo snad komplementární, totiž právní pozitivismus. Odlišně k němu ovšem přistupuje v případě líčení doktrín jednotlivých zástupců tohoto právně-filozofického směru oproti posuzování praxe českého ústavního soudu, neboť odchýlení jeho aplikační praxe od ideální představy přirozeného práva hodnotí (na základě dostupné literatury) jako regres. Diskuse by se také mohla dotknout právní jistoty, kterou paradoxně zprostředkuje právě „pozitivněprávní“ předvídatelnost interpretační a aplikační praxe soudů či vůbec státních orgánů v demokratickém právním státě. A ovšem také v církvi: v práci se totiž neuvádí, že tvůrcem práva může být i jiný subjekt než stát.

Některé stylistické či pravopisné chyby v práci byly jistě dané dílčími přehlédnutími; jiné ovšem souvisí s požadovaným odborným profilem práce a bylo by vhodné se jich vyvarovat, např. „Hobess“ nebo „ABGD“ namísto „ABGB“. Právní filozof Savigny se neuvádí jako „Von Savigny“.

Celkové uchopení tematiky a živost autorova výkladu zaslouží uznání. Některé disproporce a nepřesnosti pak nedovolí navrhnout výbornou klasifikaci, proto práce může být ohodnocena **velmi dobře**.

Praha, 16. května 2012-05-17

.....
Doc. JUDr. Stanislav Příbyl, Ph.D, J.C.D